

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Vabilo k seji upravnega odbora. — Vstajenje. — Zmes. — To in ono. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva.

Vabilo

k

seji upravnega odbora

„Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“

ki bo

dne 31. marca t. l. ob 2. uri popoldne v hotelu „Štrukelj“
v Ljubljani, Kolodvorske ulice.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednikov.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Poročilo o Zavezinih listih.
5. Določitev kraja in časa XIV. glavne skupščine „Zaveze“.
6. Posamezni predlogi.

„Uodstvo Zaveze avstr. jugosl. učit. društev“

Tajnik.

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

Vstajenje.

Bregar: „... Kaj smo ljudje drugega nego eno samo veliko hrepenenje po sreči? Vsa sreča koprne po nji, vse roke se iztezajo za njo...“

E. Gangl: „Sad greha“, II. dejanje, str. 65.

Od juga nam zopet prihajajo prvi pomladni pozdravi. Topli in mehki dihi vejejo zunaj pod milim nebom. Človeka, zakletega v ubožstvo in uklenjenega v jarem trdega boja za trdi vsakdanji kruh, navdajajo sladkejša čuvstva: skoraj bodo razpadli ledeni okovi, in prirodna moč — ta odsev vsemo-gočnosti božje — bo vstala v vsem svojem nepremagljivem blesku iz dolgotrajnega mrtvila. Rosa, ki se zaleskeče na pomladnem cvetu, je kot hladilo, ki se razlije po duši, hrepeneči po sladkem balzamu, ki jo okrepi, pomladi in napoji z upanjem.

Človeku dostikrat omagajo moči, da je kot obstreljena ptica, ki ne more razviti peruti v sinjo višavo. To je dognana stvar — recimo — bridka resnica. Ali to velja samo za posameznika. Človek kot član kateregakoli stanu pa ne sme nikdar omagati, temveč mora brez prestanka in odmora delovati za skupne interese, zapostavljati svojo lastno korist

občim koristim in stati kot nepremagljiv vojščak v bojnih vrstah z zavestjo v srcu, da je za napredek skupne stvari absolutno potreben in nenadomesten. Tako je vsak sam zase čvrst in neomajen, in tako je skupnost čvrsta in neomajna, zavedajoča se svoje veljave in moči, boreča se po jasnem in premišljenem načrtu za svoje ideale, močna in zdrava sama v sebi, zato sposobna za boj in zato vredna bodočnosti in gotove zmage.

Kristus, ta idealni učitelj, ki je trosil svoje nauke med preprostim ljudstvom, da ga dvigne iz trpljenja in teme k svobodi, luči in resnici, je žrtvoval samega sebe, da niso zapadli smrti ideali, za katere je nastopil s prvim svojim korakom mučeniško pot. Pridruževali so se mu ljudje, navdani z zdravim fanatizmom, so nastavljali svoje žile sovražnikovim brušenim mečem in svoja telesa bičem in sulicam, in stotisoč Aglajam je oskrnil deviško telo zob krvoločne zveri. A niti križ, niti ogenj, niti meč, niti verige niso mogli zadušiti kallečih semen, ki so tem bolj gnala ponosno rast, čim bolj jih je teptal nasprotnikov srd. In kaj se je zgodilo? Legenda nas uči, da nasprotje tega, kar so nameravali sovražniki Sinu božjega. Veliki učenik je vstal od smrti in njegovo vstajenje je bilo kot ironiški posmeh brezplodnim naporom lažnjivih pismarjev in farizejev. In nad grobovi tistih, ki so žrtvovali za svoje prepričanje, za svojega učenika in za svojo lastno vero celó srčno kri, je zatrepetalo novo življenje, pretkano z nevgasno močjo, ovenčano z neizgorljivim plamenom, ki je osolnil malone vesoljni svet in vesoljno človeštvo. Zakaj? Zato, ker je stal vsak kot nepremagljiv vojščak v bojnih vrstah, vsak sam zase čvrst in neomajen. Tako je bila tudi skupnost čvrsta in neomajna, močna in zdrava sama v sebi, zato sposobna za boj, zato vredna bodočnosti in gotova zmage.

In križ je nastopil pot zmagoslavja. Z njega so odsevali žarki, pred katerimi je bežala tema. Pred njim so se grudili ljudje na kolena in molili Njega, ki je izdihnil na njem. Imponiralo jim je junaštvo, s katerim ga je nosil, bičan do krvi, s trnjevo krono na sveti glavi. Vabile so jih Njegove obljube, prorokujoče služabnikom božjim večnost brezkončnega veselja. A kjer so se naši pradedje trdovratno oklepali stare svoje vere, tam jim je meč upognil uporni vrat, tam je vrgla sila iz src stare bogove ter posajala vanja simpatično lice Boga-človeka.

Tako so prvič onečastili namestniki Njegovi vero ljubezni, zakaj koder vlada strah in teče kri, od tamkaj beži

ljubezen z objokanimi očmi. In pozneje so jo onečastili večkrat. Zgodovina srednjega veka jim kliče na mnogih mestih strašne, neodpustne grehe v spomin. Zgodovina današnjih dni je polna obsodeb, sramotnih in sramotilnih. A kaj se zgodi, če vržeš pest prahu tja proti višavam, koder plava v mogočnem, veličastnem loku solnce? Prah zapleše in zaroji med solnčnimi žarki, a do njih izvora ne pride, temveč pade nazaj na tistega, ki ga je vrgel kvišku.

In tako je ostalo večno Solnce, obdano s čarom najplemenitejše ljubezni, čisto in neoskrunjeno, a oni, ki bi morali s čistimi in neoskrunjenimi rokami kazati Nanj, nosijo madeže na sebi in v sebi. Ne vsi, ali mnogi izmed njih; vsak tisti izmed njih, ki je obrnil obličje od Boga, nameril korak iz cerkve, da v posvetnosti, ki je naša, last posvetnih ljudi, išče oblasti in vladarstva. In zdravi fanatizem, ki je v začetku krščanstva razvnel srca v plamene vdane ljubezni in goreče vdanosti do Sinu, se je danes pretopil v nečastno fanatičnost, ki izteza nenasitne svoje roke po posvetnem imetju, v fanatičnost, ki je trda in brezsrčna, samoljubna in gabna.

Učitelji vemo najbolj, česa si želi mrzlo objetje gotovih ljudi. Izpodkopati je treba temelj, da se sesede zgradba. Ljudem je treba vzeti šole, jih preustrojiti tako, da bodo sredstva v dosego namena — in vse je dobljeno! Moj Bog, kako je tisti slep, ki ne vidi meča nad svojo glavo! A mi, ki ga vidimo, se zgrinjamo v čvrstvo in zdravo skupnost, v bratovsko edinstvo, da očuvamo to, kar je našega, pred zlim sovražnikom.

In sedaj, ko se zopet bliža dan vstajenja, spomin onega velikega dogodka, ko je celó smrt padla pod močjo Resnice, nam vzigravajo srca v upanju, da pride tudi nam nekoč dan vstajenja, ko bomo gledali sovražnika pod seboj zmaganega, ko bomo gledali iz tempeljnov izbičano kramarstvo bežati v pogubo.

Naj pride kmalu, kmalu ta dan!

Naj se razlije blaginja po slovenski domovini, da bode velika in slavna vsepovsod, koder stoje visoke gore in zelene doline, šumeči gozdi in ravno polje, koder žubore studenci in bobne slapovi! Napredni slovenski učitelji, boreči se po jasnem in preiščenem načrtu za svoje ideale, gorimo za vsestranski napredek svoje slovenske domovine. Posvetili smo njeni blaginji v prid vse svoje telesne in duševne moči.

Naj pride dan njenega vstajenja k svobodi, časti in slavi!

Naj se razlije blaginja po naših domovih, da bomo mirni in zadovoljni v svojih sreih, da bomo mogli nedeljene svoje moči tembolj posvečati temu, kar je naše zvanje! Naj se kot velik dan razlije nad nami blagoslovljena sreča, da bodo sočni sadovi zoreli naprej in naprej iz naših naporov. Naj pride ta naš veliki dan! Vsa sreča koprne po njem, vse roke se iztezajo za njim...

Zmes.

XXXVII.

Ako psu na rep stopiš, zacvili. In tako sta tudi zamijavkala tovariša A. Kosi in V. Vanda v „Slov. Učitelju“ št. 4, ker sem omenil, da sta se vdeležila Slomškarije. No, o tovarišu Kosiju sem bil slabo poučen, saj tudi on ni nezmojljiv, če tudi sega njegova domišljavost in univerzalnost

na mejo samoveljčljivosti. V št. 6 ste, g. urednik, že popravili to zmotu, toda dodati moram, da je bil A. Kosi namenjen se udeležiti Slomškarije, pozneje ga je pa le nekaj zmotilo. Zmotila sva se torej jaz in on, in od naju ni bilo nobenega pri Slomškariji. Basta!

Sicer pa, g. urednik! je Kosi pravcata šiš-miš. Bil bi rad napreden, a tudi Slomškar, že zaradi svojega mladinskega zbornika, če tudi brez mojega dovoljenja.

Ljubljanski dihur imenuje omenjena tovariša vplivna in da naj slišimo „pošteno besedo poštenih učiteljev“. To je treba malce podrobneje razmotrivati. O poštenosti omenjenih tovarišev sicer ne dvomimo, da-si je tudi politična poštenost kaj drugega, kakor osebna poštenost.

Preveč časti bi jima skazal, ako bi se hotel ž njih prepotencijami pečati. G. urednik! Ker ste objavili po besedah glasila kaplanov „ginljivo prošnjo“, s čim bode te napolnjevali v prihodnje lačne predale svojega lista, da imate namreč prostora za daljši članek, si lahko mislimo, kako je bilo veselo uredništvo „Slovenskega Učitelja“, ko sta Vanda in Kosi v trakuljastih dopisih zamašila režajočo se vrzel ter kazala svoj „vir učenosti“.

Dragi čitatelji! slušajte kako sta omenjena klerikalna petelina izlila svoj žolč na ubogega „Rešetarja“. Po besedah neznanega Vande smo v „Tovarišu“ neslani člankarji, ki delajo čast čestnemu potepuhu. Rešetarju izreka odkritosrčno obžalovanje (o jej!) in je pripravljen takrat mu odgovarjati lice v lice, če pokaže svoje pravo lice, „ker psevdonimni napadaleci mu veljajo kakor oni psički, ki jezljivo za vozovi lajajo, a jih ustaviti ne morejo.“ Bravo! bravissimo! Možicelj trdi, da se je tudi on pripravljaj za svoj stan, ravno toliko (če ne več!) učil kakor jaz. Učil se je morda mnogo, a prebavil je morda slabo, kajti „Grau ist alle Theorie“, ako ne razume sedanjega časa. Kakor so znani Veržejci po pripovedkah zaostali za časom časa, tako je Vanda zaspal čas našega socialnega razvoja v zadnjih letih, ali pa uganja za povzdigo lastne osebeice veržejsko „Kirchthurnpolitiko“, ki ne sega daleč po slovenskem ozemlju.

Pomilovanje je pri taki „vplivni“ osebi zelo po ceni, ker trdi, „če pa ni učitelj (namreč Rešetar), potem pomilujem „Tovariša, da pusti ali mora pustiti (to je menda dovolj apodiktično povedano, kaj?) v svojih predalih tako (čujte! in strmite! gnjusno — smrdečo zmes premetavati.“ G. urednik, ali Vas še ni zadela kap?? Uredništvo klerikalnega kolege dodalo je svojo modrost z opombo, da v „Učit. Tovarišu“ odlagajo modrost tudi uradniki banke „Slavije“. „Gegen die Dummheit kämpfen selbst Götter vergebens“, ne le uredniki, katerim se je „peč podrla“.

Netopir Kosi je bolj znan in zgovornejši, ker vidi rad svoje ime črno na belem tiskano. Od njega se cedi sicer sama človekoljubnost in neskaženo rodoljubje, četudi kaplja nekaj sebičnosti v malho gmotne udobnosti, (saj ima tudi poslanec Jaklič vitez „podrte peči“ vilo), vendar še možakar ni nič spisal za navadni honorar za književna podjetja „Zaveze“, ker taka narodna in učiteljska navdušenost premalo nese.

Po njegovih iluzijah, kakor ga dobro poučuje urednik glasila kaplanov, niste obe učiteljski stranki nekoliko predalec zabredli na „polzko pot prenapete strankarske politike“, marveč njegova nadutost in dobičkaželjenost ter nezmojljivost. Kosi je izstopil iz ormoškega učiteljskega društva, ker je hotel doitični predsednik zatreti v njem „osebno svobodo ter mu kazati gospodstvo in oblast.“ Kdo se ne smeji taki obrambi! Bodi mi dovoljeno samo eno vprašanje na tako